



שיר השירים (18)

מוכרח להיות בכלי שאין בו שום נקב או סדק, כי אף על ידי נקב דק ובסדק קל יתרוקן אט אט כל היין, ולא כך התפוחים, אותם אפשר לשמור בסל קלוע, מלא נקבים וחלולים. ולכן המשילו את ההלכות ליין, שבשניהם אסור שיהיה אפילו נקב או סדק קטן, ואת האגדות לתפוחים, שלשניהם יש קיום גם כאשר יש בכלי נקבים וסדקים.

כמוצא שלל רב "שיר השירים" בשם ספר "גשמי ברכה"

סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים פִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי
(ב,ה)

איתא במדרש (שיר השירים ה) "סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת", אלו הלכות המאוששות פירושו חזקות, הקבועות חזק וצריך להיזהר שלא לסור מהן. ועוד, שחזקות וקשות הן להבינן ויש להעמיק בהן חקר כדי להבינן על בורין. "רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים", אלו האגדות שריחן וטעמן כתפוחים, דהיינו הדרשות והמוסר ודברי הכיבושין שהחכמים דורשים ומגידים לפני העם כדי לקרב את ליבם לאביהם שבשמים, ריחן וטעמן ערב ומתוק לחיך, כי דברי האגדה מושכין את הלב. אומרת כנסת ישראל לגדולי הדור ולמנהיגי האומה, השתדלו לסומכני בהלכות ולחזקני בהגדות. התאמצו לחזק את התורה בקרב מחנה ישראל כי היא חיינו ואורך ימינו, ובה כל תנחומינו בימי עונינו וגלותינו.

הגדה של פסח "שירת דוד"

כוחה של אגדת מוסר !

סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים פִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי
"בְּאֲשִׁישׁוֹת": אלו ההלכות המאוששות, "רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים": אלו האגדות שריחן וטעמן כתפוחים, "פִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי", אמר רבי יצחק: לשעבר, כשהיתה הפרוטה מצויה, היתה נפשו של אדם מתאוה לשמוע דבר הלכה, ועכשיו שאין הפרוטה מצויה, נפשו של אדם מתאוה לשמוע דבר אגדה (מסכת סופרים, פרק טז).

כך יש לפרש: כאשר מצבו של אדם הוא דחוק כל כך עד שאין הפרוטה מצויה אצלו, כי אז אין דעתו צלולה ואיננו מסוגל אפילו ללמוד משהו בעמקות, בשקידה ובדבקות, דעתו מבולבלת עליו, תפיסתו קלושה, כי על כן ליבו בכיסו תלוי, ואז טוב ביותר עבורו ללמוד דברי אגדה ומוסר, בכדי להכניס בליבו אמונה, בטחון ויראת שמים. צריכים לעורר בו רגשות עליונים שיוכל על ידם להתרומם מעל ליסורי הטבע, שיזכיר לעצמו את העתיד הנצחי, כי כל יסורי הגוף כאן בעולם הזה הם כאפס ואין לעומת יסורי הנצח, ואין העולם הזה אלא עובר וחולף. על ידי זה יקל עליו להשקיע את כל אהבתו ומעייניו

למה המשילו את ההלכות לאשישות ואת האגדות לתפוחים

סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים פִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי
(ב,ה)

"סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת", אלו הלכות, "רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים", אלו אגדות (מסכת סופרים פרק טז)

מדוע דימו את ההלכות לאשישות, בעוד האגדות הושוו לתפוחים? אפשר לפרש בשני אופנים: האחד, כידוע, כאשר מוצאים פסק הלכה מאחד הפוסקים הקדמונים, מתקבל הדבר ביתר ודאות וסומכים על כך יותר מאשר פסק שנמצא בספר הלכה של פוסק מאוחר, וככל שהפוסק יותר קדם בזמן, כן דעתו יותר מתקבלת ורצויה, כידוע לכל מורה הוראה. וההיפך, בענייני האגדה, כי האגדה נדרשת בכל זמן לפי רוחו וטעמו ולפי מהלך החיים שבו, ולמשל: היו זמנים שבהם שקדו לפרש את האגדות על דרך הסוד והנסתר, והיו זמנים שהשתדלו לפותרם בדרך המחקר וההגיון, ואחר כך באו זמנים שבהם העדיפו לדרוש בדרך משל ומליצה, הכל לפי המצב המוסרי בעם ולפי מה שיכול היה לעוררו ולהתקבל על דעתו. ואם כך, האגדה היא ההיפך המוחלט מן ההלכות, כי בעוד בענייני הלכה ככל שהפסק קדמון יותר והזיקנה חופפת עליו, כן הוא רצוי יותר, האגדות רצויות ככל שהן מתפרשות לפי הרוח השוררת עכשיו בעולם, ככל שיהיו חדשות יותר, כן יתאימו יותר להלך רוחו של הדור. והנה, ידוע שהיין ככל שהוא ישן יותר, הוא יקר ומכובד ורצוי יותר מייין חדש, כפי שמצאנו (מגילה טז:), שיוסף שלח לאביו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנה, ולעומת זאת התפוח, ככל שהוא חדש יותר בלקיטתו מהאילן, כך הוא חביב ורצוי יותר. ולכן אמר: "סְמִכּוֹנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת", ואשישות הוא כלי זכוכית מלאים יין (אבן עזרא), אלו הלכות, כי בשניהם הזיקנה רצויה, "רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים", אלו אגדות, כי בתפוחים ובאגדות יש מעלה דוקא בדבר שהוא חדש ו"צעיר".

הביאור השני: על פי מה שידוע, שבדבר הלכה והוראה צריך לבדוק היטב ולדעת בבירור שאין לו סתירה ממקום אחר בספרי הלכה, כי אם נסתרת ההלכה ממקום כלשהו, הרי אין לסמוך עליה כלל ואין לה כל ערך, אך לא כן האגדות, שם אפשר שאגדה אחת תידרש באופן זה ואחרת באופן אחר, ושתיהן קיימות כי כך דרך האגדות, וכמו שרגילים לומר "מדרשות חלוקות הן", ועל כן אמרו בירושלמי (חגיגה, פרק ב): "אין לומדין מן האגדות" ואמרו עוד: "אין משיבין על האגדות", כלומר: אין מקשים עליהן סתירה מאגדות אחרת. ולכן דימו את ההלכות ליין ואת האגדות לתפוחים, כי היין

בתורה. בעזרת לימוד האגדות המרוממות את הלב ומחממות את הנשמה שבקרבו, יוכל גם להגיע לרמום רוחו הנדכאה, יתעורר ויוכל להשקיע את כל נפשו כדי לחזר וללון בעומקה של הלכה. כאשר יתפזרו לו העננים אשר הדאגות החומריות העיבו עליו והאפילו לו את ראייתו, תתגלה לפניו האהבה העליונה, תאיר אצלו הנשמה הכוספת לאור עליון ותשכך את כל כאביו.

כמוצא שלל רב "שיר השירים" בשם בעל "אור חדש"

הדרך לאהבת הקב"ה, על יד ידיעתו "פי חולת אֶהְבֶּה אָנִי" (ב, ה)

כיצד היא האהבה הראויה להקב"ה? הוא שיאהב את השם אהבה גדולה יתרה עזה מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת השם יתברך (ונמצא שונה בה תמיד, כאילו חולה חלי האהבה, שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד), הן בשיבתו, בין במקומו, בין בשעה שהוא אוכל ושותה. יתר מזה תהיה אהבת השם ברוך הוא, בלב אוהביו, שוגים בה תמיד, כמו שציונו (דברים ו, ה): **"בכל לבבך ובכל נפשך"**. והוא **ששלמה** אמר דרך משל **"פי חולת אֶהְבֶּה אָנִי"**, וכל שיר השירים, משל הוא לענין זה. דבר ידוע וברור, שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בליבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי, ויעזוב כל מה שבעולם חוץ ממנה, כמו שציוה ואמר (דברים ו, ה) **"בכל לבבך ובכל נפשך"**. ואינו אוהב הקדוש ברוך הוא אלא בדעתו שידעהו, ועל פי הדעת תהיה האהבה: אם מעט, ואם הרבה. לפיכך צריך האדם להבין ולהשכיל בחכמת ותבונות המודיעות לו את קונו, כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג. וזה הדרך להשיג בה אהבת השם ברוך הוא: בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובברואיו הנפלאים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב את המקום ברוך הוא, ומשבחו ומפארו, מתאוה תאוה גדולה לידע את השם הגדול. כמו שאמר **דוד המלך**: **"צמאה נפשי לאלוקים לקל חיי"** (תהילים מב, ג). וכשמחשב בדברים האלו, מיד הוא נרתע לאחוריו, ויירא ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר **דוד המלך** **"כי אראה שמין מעשה אצבעותיך, מה אנוש כי תזכרנו"** (תהילים ה, ד, ה), ובזמן שהאדם מתבונן בדברים הגדולים, ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם כיוצא בו ויראה חכמתו של הקדוש ברוך הוא, ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב את המקום ברוך הוא.

"אורחות צדיקים" שער האהבה

טעם המנהג הוא משום דס"ל כהב"ח דווקא בפריסת ידים עובר בעשה וכו', **ובפסקי תשובות** (אות ו) כתב: ולפי טעם זה היה לנו להקפיד לא להניח שתי הידיים על הראש המתברך, ואכן מצונו להגר"א ותלמידיו אחריו שהיו מקפידים על כך ולעולם לא בירכו בהנחת שתי הידיים אלא יד אחד הניחו על ראש המתברך, אך לא נתפשט המנהג להחמיר בזה, וחכמי וצדיקי הדורות היו מברכים את ביניהם ותלמידיהם בהנחת שתי ידיהם על ראש המתברך ואמירת פסוקי **"יברכך"**, וכן נוהגים עמך בית ישראל בכואם לברך את צאצאיהם בליל שבת קודש או בערב יום כיפור או לפני חופתם או בעת יציאתם לדרך רחוקה, אדרבה, יש טעם עפ"י נגלה ועפ"י נסתר לברך בהנחת ב' הידיים דווקא, ואים מפקפק בדבר כי סמכנין על התירוץ השני המובא בביה"ל דכיון שאינו בעת התפילה וכן חסר עוד תנאים הצריכים לנשיאת כפיים מן התורה, דהיינו עליה לדוכן וכו', לכן אין בזה משום עבירה על מצות עשה, אך יש להקפיד דשלא לחלק האצבעות כדרך שהכהנים מחלקים בעת עלייתם לדוכן, וכן נכון לכוון מפורש שאין מכוון בזה לשם מצוות נשיאת כפיים.

פסקי תשובות חלק ב'

פתגם: הזוב באש יבחן, וידיד בעת צרה ספר "שמחלה"

חקירה: פטור: במקום שהתורה פטרה, אינו חייב לעשותו, או כאילו שעשאו. (מפענח צפונות ו- לט: ברוב המקומות הוא כאילו שעשאו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: גאוות סרק: משמשו של החתם סופר, היה נוהג להציג את עצמו ביוהרה והתפארות: אני משמשו של ה"חתם סופר", וגם בן אחיו של עשיר פלוני. אמר לו החתם סופר: אם היית למדן כמוני ועשיר כדודך, היה מקום להתפארות, אכל עכשיו, שאתה למדן כמו דודך ועשיר כמוני, מה לך מתייהר?

ספר "חד וחלק" חלק ב' (פא)

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

הלכה: להתברך מפי כהן או ישראל פסוקי "יברכך", בהנחת ידים על הראש.

כתב הביה"ל (ס' קכח ד"ה דור): לכאורה לפי זה יש לתמוה על מנהג העולם שנוהגים לברך אחד לחבירו בין שהוא כהן או זר וכו' בלשון יברכך וכו', ואליו יש לומר

